

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Az Ev. Tisza-kerület püspökeinek életrajza jelent meg Hörk József eperjesi theol. tanártól. Tartalmazza 21 püspök-superintendens- és négy administrator életrajzát röviden. Szerző sok forrás után, nagy utánjárással dolgozott. Műve, melyben sok adat van, egyháztörténelmi tekintetből igen fontos, de az egyes alakok jelleme nem mindeniknél domborul ki. Bővebben csak az utolsó négy püspökkel foglalkozik: Jozeffy Pállal, Pákh Mihálylyal, Máday Károlylyal és Czékus Istvánnal, kikről világos képet ad. Az előbbi rövid életrajzok is érdekesek, különösen az üldözések korából valók. Ajánljuk az érdeklődőknek. Ára 1 frt 50 kr.

Fizika és Földrajz a gymnasiumok III. osztálya számára. A miniszteri tanterv és utasítások nyomán írta Egyed Mózes páncsovai főgymnasiumi tanár. Céljának teljesen megfelelő munka. 93 lapon elmondja mindazt, mi a fizikai és földrajzi tudományok bevezetéséhez szükséges. Nyelvezete általában tiszta, világos és a mi legfőbb, kifejező s a gyermekek értelmének megfelelő. Legfennebb azt kifogásolhatni, hogy az általános tudományos műneveket, melyeket — nézetünk szerint — nagyon bajos betanítani egy gyermeknek, nem tudja mindenütt mellőzni. Pl. „kohaesis, (jobb volna vagy egész latinosan: „cohaesio“, vagy legjobb egészen magyarul: összefüggés. összetartás, összetartó erő, stb.) „adhaesio“. „barometrum“, elektromosság“, elektromos influenza“, „influáló test“, „influált henger“, „perspectivus“, orthographikus, stereographikus, centralis vetület, stb., stb. ezek mind csak fejlettebb értelemnek valók. Az előadó tanár azonban mindezeket segíthet s így a különben nagyon czélszerű tankönyvet igen melegen ajánljuk az illető szaktanároknak használandó tankönyvül. Megjelent Lauffer Vilmosnál, Budapest. Ára 70 kr.

Egyetem és Közoktatásügyi Szemle című folyóiratot indított meg dr. Jancsó Benedek, melynek két száma már megjelent. Mint a cím is mutatja, s mint szerkesztő is tájékoztatóul elmondja, e folyóirat tárgyául az egész közoktatásügyet fel fogja ölelni. Nem szemel ki tehát magának valamely előre megállapított elveket, hogy csak azoknak szolgáljon, hanem helyet ad minden nézetnek, minden elvnek. Kiterjed az alsó-, közép- és felső tanintézetekre, magyar és idegenajku iskolákra egyaránt. A legnagyobb reménnyel nézhetünk a fontos vállalat elé. Megjelenik havonként kétszer. Előfizetési ára félévre 2 frt, egész évre 4 frt.

„Apostol“ című evangélikus protestáns néplapot indított meg Grátz Mór. kolozsvári ág. hitv. lelkész. Megjelenik havonként egyszer. A megjelent első számból ítélve, igen tartalmas kis folyóirat, mely minden családban csakugyan „apostola“ lehet az evangéliumi hitnek, szeretetnek, békességnek és szabadságnak. Előfizetési ára egész évre 2 frt.

Névkönyv jelent meg az erdélyi ev. ref. egyházkerület számára Zajzon János püspöki titkár szerkesztésében az 1889. évre. E füzet folytatja a széki egyházmegye egyházközségeinek történetét és megkezdí a nagy-sajói egyházmegye történetét. Ezután közli az egyházkerületi, egyházmegyei, egyházközségi és iskolai előljárók teljes névsorát. Ára 60 kr.

Viszhang az „Énekek-Éneke.” Ily czim alatt jelent meg átdolgozva az „Énekek-Éneke” Kolozsvárt dr. Nagy Mórtól verses alakban. Az egészről elismerőleg nyilatkozhatunk. Az író igen sok helyen megtalálja a kellő hangot, mely az eredetinek csakugyan viszhangja a mai kor nyelvén, bár maga a bibliai szöveg s az ott használt sajátos képek és hasonlatok több helyen, ugy látszik, próbára tették az átdolgozót. A mű szerző sajátja. Ára 20 kr.

(G.)

Az Eredeti Magyar Daltár III. évfolyamának I. füzete Hoós János dévai képezdei zenetanár szerkesztésében és kiadásában érdekes tartalommal jelent meg. Nyolcz eredeti magyar népdal van benne zongora-kiséréttel ellátva Hoós János, Gál Ferencz stb. elismert zeneszerzőktől. Rédigér Géza barátunk és munkatársunknak is találjuk benne egy sikerült népdalát Borsay Samu által megzenésítve. A melléklet az eredeti Rákóczi-nótát hozza 1702-ből Zsádányi Armand kitűnő hegedű átiratában, leírva egyuttal a Rákóczy-nóta keletkezését és továbbfejlesztését is. A vállalatról ugy a szakértői körök, mint a napi sajtó a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott több ízben. Mi is örömmel üdvözöljük e vállalatot a komolyabb magyar zene fejlesztésének szolgálatában s jó lélekkel ajánljuk az érdeklődők figyelmébe. A lap előfizetési ára egész évre 6 frt, mely Dévára a lap szerkesztőségébe küldendő. (I.)

Értesítés. Többek kívánságának engedve, a közös protestans irodalmi ügy érdekében elhatároztam, hogy az „Eváng. Egyház és Iskolá”-ban folyó s nt. Balogh Ferencz ev. ref. hittanár ellen intézett „A protestáns irodalmi társaság és Debreczen” czimű polemiámat, a különböző keresztyén, közelebről a r. kath. és protestáns (Lutheri, Kálvini, evangélikus és unitárius) felekezetek hittani jellemzésével megbővitve, külön is kiadom. Az egész mű 6 nyomtatott ivre fog terjedni. Ára 60 kr. Minthogy felesleges számú példányokat nem nyomatok, felkérem mindazokat, kik művemet birni óhajtják, sziveskedjenek megrendelésükkel egyenesen hozzám (Pozsony, Korvin-utca 5. sz.) fordulni. Pozsony, 1889. febr. 9. Dr. Masznyik Endre, theol. akad. tanár.

Éppen most jelent meg az „Unitárius Kis Könyvtár” XXXVII-ik füzete, mely Derzsi Károly budapesti unitárius lelkésznek Rudolf trónörökös elhunya alkalmából mondott szépen kidolgozott gyászimáját tartalmazza.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az unitáriusok E. F. Tanácsa 1889. márt. 3. rendkívüli ülést tart a házasságjogról, a belső emberek választásáról s felelősségéről szóló törvényjavaslatok tárgyalása végett, mire az illető egyháztanácsok figyelmét felhívjuk.

A prot. irodalmi társaság kérdése még nincs tisztázva. Érdekes szemlét lehetne összeállítani azokból a cikkekből, a melyek ide vonatkozólag a mult évben elnapolt közgyűlés óta az egyházi lapokban megjelentek. Mi azonban ez idő szerint nem kívánunk e kérdéssel foglalkozni. Csak két dolgot jegyzünk fel, kapcsolatban püspökünknek a társaságból való kilépését tárgyzó s előbbi füzetünkben általunk is közölt levelével. E levél, úgy látszik, a debreczenieket teljesen megnyugtatta. Nem is lehet tagadni, hogy az az ők malmukra hajtotta a vizet. De hogy mit örölnek vele, azt még nem lehet tudni. S hogy még nincs okuk a diadallobogót kitűzni, arról meggyőződhetek Tisza Istvánnak éppen a debreczeni Prot. Lapban megjelent cikkéből, melyben arra figyelmezteti a püspökünk kilépése felett ujjongó szerkesztőt, hogy a többségnek esze ágában sincs a debreczeniek kedvéért megváltoztatni azt az alapot, melyen a prot. irod. társaság megalakult. „A Társulat alapszabályainak oly irányu megváltoztatása, mely abból az unitáriusokat kizárja, senki részéről meg nem pendített (a decz. 18-ki közgyűlésen) s minden gyakorlati lehetőség körén kívül áll.“ Ezek a Tisza István ur saját szavai az említett cikkben. Erre aztán Csiky Lajos szerkesztő ur így felel: „A külső, a világi etiquette szempontjából csakugyan nehéz dolog volna az; de ha immár ide fejlődött a dolog, a hol ma áll, nem lehetne-e így szólani a Társulatba beiratkozott unitáriusokhoz: ime, püspökötök kilépett közülünk . . . . . lépjete ki tehát ti többiek is, mert nincs kedvünk miattatok édes testvéreinkkel szakítani! Ez gyakorlatilag igen is lehető dolog. Csak akarat kell hozzá.“ Bizonyára, csak akarat kell hozzá. A mint hogy az alakuló közgyűlésen is csak akarat kellett volna ahoz is, hogy az unitáriusok az irod. társaságból kizárassanak. De ha a többség nem akarta azt, a mit a debreczeniek akartak: ki tehet róla? Igaz, hogy most a debreczeniek aka-